

Titel: BREV TIL: Louis Leonor Hammerich FRA: Paul Diderichsen (1951-04-07)

Citation: "BREV TIL: Louis Leonor Hammerich FRA: Paul Diderichsen (1951-04-07)", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_033-shoot-workidacc-2005_0099_033_EFJ-HAMMERICH_0100/facsimile.pdf (tilgået 30. juli 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

7/4 1951

copy

Den første af de to artikler er jeg villig til at overveje løsningen af den anden af dem.

Kære Hjelmslev,

Mon De virkelig har så lidt menneskelighed, at De for sig selv eller alvor kan tro at Deres svar for mig er en særligt tilfredsstillende afslutning på debatten. Deres venkæbelige drillerier tager jeg i den ånd, hvori de er fremsat, men de bemærkninger der angår de særlige problemer er efter min mening så misvisende, at jeg meget med min vilje nødes til en duplik, hvis vi de ikke kan enes om visse modifikationer.

1. Jeg finder det mere end beklægteligt, hvis vi skal holde storvæk om lingvistikkens interne anliggender for åbne vinduer. Jeg Det var allerede i Deres første artikel det, jeg beklaede mest, men for ikke at skulle trække langhalm på denne pinlige affære, valgte jeg at svare i en spørgsform og blot antydende tone. Skal det nu være nødvendigt at bruge Raak-Orsted-formets penge til at fortælle den lærde verden, at en snes mennesker i alle aldre fra 20 til 75 har haft den forunderlige grille at bede Hjelmslev i et egentlig colloquium diskutere de teorier han har fremsat, og som man ikke på anden måde har kunnet få ham til at udarbejde videre? At nogle få af kredens andre medlemmer er nok er blevet fornarmede fordi de ikke kan forstå dristelserne af denne teori, og fordi den nævnte kreds ikke er interesseret i sig for den traditionelle lingvistik, som dyrkes i en række andre selskaber, hvorefter de tillige er medlemmer. At den nævnte kreds med største interesse er nået op, de få gange De eller andre har holdt foredrag, og været villige til at diskutere et hvilket som helst lingvistisk emne, for så vidt man ens beskædne kundskaber strækker til.

At sekten omfatter et flertal af de lingvister under 60, der overnøvet "driver" aktiv forskning. - Kan vi ikke i af hensyn til dansk lingvistik's almindelige anseelse nøjes med at skændes privat? - De veed at jeg for min part altid er rede til en duel med blanke våben.

Altså: lad os slette det første afsnit. Skulle De til gengæld ønske

f. l. Logik

At is har opnået to rent

3
-som i "reglerne" de sproglige og stilistiske samvirkninger. God
et vist ubehag i Deres sproglige og stilistiske samvirkninger. God
filologi kan man vist næppe kalde det.

Med et blik til filologernes løger bebrejder De mig, at jeg ikke
er fremtrinet på den filologiske slagmark. Men det er da en ganske
urmelig fordring, når det drejer sig om et rent teoretisk område.
Jeg har har offentliggjort som vor mesopotamiske kollega 1157
at dog antallet af mange sider filologi uden at nogen af mine filologi
ske kolleger har ønsket at diskutere de deri fremsatte, langt fra uan-
gribelige resultater (fx. har overfilologen Brandrup-Nielsen aldrig
med et ord berørt de ikke ganske uvæsentlige nye resultater som
mine morfografiske studier førte til), men når jeg nu i en bestemt
for første gang
anledning/drister mig til at offentliggjøre en skitse, hvis læser er
et rent teoretisk pamfletkøperiment, og når en filolog, der tilsynela-
dende intet har forstået af min tankegang, heller ikke kunne bevise uhold-
barheden af mit teoretisk udgangspunkt ved at recitere nogle truis-
mer, som jeg aldrig kunne falde på at påstå, hvordan skulle jeg så
svare med filologiske resonnementer, der i denne sammenhæng er lige
så uvedkommende som zoologiske?

5. Af den grund har jeg heller ikke kommenteret Deres kritik af
den "gæstlige" brug jeg i en ligegyldig forbindelse har gjort af
oidet-ablativ (jeg burde altså dog have anvendt de karé-sætnings i
et videre omfang?)

6. Til Deres resonnement under pkt. 1 vil jeg blot spørge, hvor man-
ge eksempler der skal til for at konstatere, hvad de med et mislykket
udtryk kaller en systematisk klasse (er jeg tvivler ikke om at De
kender klasser der ikke er systematiske, og at de kaller et led i en
paradigme for en klasse, men befordrende for klarheden er det ikke)
2 eller 7 eller 33?

7. ad pkt. 2: Ratter en forbi? Jeg står i enhver henseende ved den
oprættelse af passiv, som jeg (i overensstemmelse med Rørding ofl.)
har fremstillet EDO, og som De nu lokker læseren til at tro at jeg
endelig forlindelse ikke kan se. Men jeg har prøvet at beregne konse-

kvenserne af den første & præcise definition af "bøjning" i mod-
sætning til "afledning", som jeg har truffet i den grammatiske litt.
og har ved nogen tvivl draget den konklusion (som fra et pragtdeu-
tisk synspkt. måske er beklægtelig), at diathese måske kunne falde ind
under denne kategori, da dens styrelsesforhold ikke synes at lade sig
røve uden semantiske bestemmelser. Om man det er hensigtsmæssigt
at inddrage sådanne er et tvivlsomt spørgsmål, som i nærreste fremtid
vil blive drøftet af sekten. De er velkomne til at deltage i dis-
kussionen, hvis De ikke fastholder Deres princip om kun at citere
for et publikum af meningsfælle, ~~hved de vil finde i det~~
De påberåber Dem den "ordinære" betydning af flexion, men det ka-
rakteristiske ved denne er dens store vaghed. Den viser sig altid i
tvivlstilfælde: har vi flexion ved forholdet især:is, ned:nede:neden
is:is, som:der, ved participium, ved adverbialis på -ment eller -ly
i fra borde (set fra nydansk synspkt. i, i bekræftende fald en stærk
støtte for hjemme, ~~skk selv om denne form ikke har præp.~~) osv. osv.
Kender De nogen ~~grammatik~~ ^{fræmskrivning}, der tillader at give et motiveret svar på
sådanne spørgsmål, som er belagte med tabu i traditionel historisk
og filologisk grammatik. Det betragtes direkte som en taktløsahed at
stille den slags ubehagelige spørgsmål. Man kan lade være med at
interessere sig for sådanne ting, men når man indlader sig i diskus-
sion må man præcisere sin mening, dvs. definere eksplicit. Det, er jo
riktigt nok, at man kan se på en gris, at den må hedde sådan, men det
hører ligesom hjemme i en anden (jeg indrømmer: lægt mere charmer-
ende) logisk afrr.
Sely efter fremkomsten af indledning til tysk grammatik er der næp
pe det begreb i den traditionelle grammatik, der er defineret således
at man ud fra definitionen kan afgøre tvivlsomme tilfælde. Samtlige
termini er og bliver skylykke, som alle dagligsprogets ord. Til visse
formål har disse vague begreber vist sig nogenlunde brugbare, men når
nu man interesserer sig for en præcisere bestemmelse af de sproglige
fenomener er man nødt til at opisse dem i deres heterogene,
dels formelle, dels sematiske bestanddele.

12/4 1951

Kære Hjelmslev,
Når jeg ikke afslæder med at tilskrive Dem i alle artikler og fortrinsvis i dem, er det fordi det personligt er mig om at gøre et kænne til forståelse med Dem i denne sag, som får os begge at påsinde, både personligt og videnskabeligt.
For nu at begynde med det første, som vel skulle være det mindst vidtstrakte, så beklager jeg meget, hvis jeg i min skuffelse over Deres (i mine egne uforstående) svar har brugt udtryk, som har kunnet være Dem. Jeg ved, hvor vidunderligt De er forsmået i den retning, og hvis jeg skulle have misbrugt Deres store indvillige det jeg har mig oprigtigt ondt. Jeg vil derfor ikke være bød at forstikke Dem, at jeg ikke kender deler den opfattelse, at De gennem årene skulle have forfulgt Hjelmslev. Jeg forstod og påskønnede i høj grad Deres holdning i den tragiske strid der forbittede Brøndals sidste dage, og hvor det had der fra begge sider i afsluttede sig havde et næsten patologisk præg. Og i modsætning til Assurbanipallis har jeg altid glædet mig over den fuldt ud saglige måde, hvorpå De og Hj. i fakultet seret har drøftet divergerende opfattelser. Jeg forstår også bedre end alle andre den holdning at man samtidig kan føle sympati og beundring for ja mand og angribe ham skarpt på et enkelt punkt. Derfor tvivler jeg ikke om, at De vil opfatte mig som oprigtigt og af de rosende ord De udtaler lov ikke mindst glædet det mig at De forleden så uforbeholdent snerkendte om Hj. (i retning af Hjelmslev).
Men da jeg af egen blødt erfaring ved, hvor lidt man selv kan beregne virkningen af sine ord, og hvor få i vor kreds der bryder sig om at sige deres venner mindre behagelige sandheder, ville jeg i disse dage bemærke på, at den nye tone De er slået ind på her (og i den "midtjællandske") er faldet mange for brystet og har givet anledning til glimninger og legenedannelser, ikke mindst fordi det sag-

lige i Deres artikel var så åbenlyst svagt, og de domme De i mere eller mindre spøgende form gav udtryk for, forekom uretfærdige.

Hjelmslev kan være utåleligt eksplicit og formalistisk, han kan være stiveindet og ~~måske~~ fanatisk, han er overfølsom og derfor forakanset i en hård og kold form. Da en ond og utro skægt ikke straks vil se det lys han bragte, trak han sig derfor ind i sig selv, og ~~vil måske~~ har så at sige siden Brøndal-affæren aldrig talt om eller arbejdet videre på sin teori undtagen når vi andre har næsten tvunget ham til det. Det er mig, Eli Fisher-Jørgensen, Bjerrum, Toseby og nogle andre der ~~ansvar~~ for at glossetikken er kommet til at spille så stor en rolle i lingvistik-kredsen. Den halvdel må bære af de medlemmer der repræsenterer andre anskuelser, men ikke har anmeldt foredrag eller deltaget i diskussionerne. Med sin pinlige sans for det ~~og eksplicitte~~ adskvate/udtryk må Hjelmslev derfor opfatte det som ren og skær forfølgelse, når de i antydende og spøgefulde vendinger insinuerer at han har misbrugt sin stilling i kredsen til at propagere for ~~mands~~ sine egne ideer. Han må i sit indre have hørt et ekko af Brøndals anklager ved de frygtelige komiteemøder hvor han med et isensvar ~~hå-~~ ~~vergedes~~ sig mod ~~den~~ ~~sidste~~ ~~opløsningen~~ af sin gamle medatanders vrede. Og det ham dobbelt pinligt at den kreds af fagfæller som har interesseret sig for hans tanker og som har villet glæde ham med et fastskrift skal gøres latterlige af den grund. Under denne synsvinkel må alle Deres "komplimenter" føles som udsægte afrydnheder, og ~~spøgen~~ som dødelig hån. - Og i den situation er Piet Heins Grusomhed vel placeret. Hjelmslev har sandelig taget sagen for alvor og selvoren for spilfægteri.

Jeg mindes fra Deres smukke lille erindringsbøgerne om at De fra Deres fader havde arvet en lyst til at få tingene til at sordne sig, ord som gav fuld genklang i mit bryst. Men kender De ikke HJ. nok til at forstå, at De med denne Ariske spøg har skædet mig som vil vanskeliggøre alt fremtidigt samarbejde og skærpe den modsætning som vi lidt yngre der med stærke bånd er knyttet til bogen, gerne ville bidrage til at mildne?

3

Jeg i Deres sidste brev stiller De omsider et par henkastede spørgsmål
 som vedrører sagen meget mere end hele Deres samfund. Hyde De stiller
 sig ledt (og selv forstuet) at besvare) sådanne sm. ville der have været
 et vist antal muligheder for en frugtbar diskussion (hvis De overhovedet mener
 "ligeså at definitionsspejler har nogen betydning). Men det er en anden
 sag om De siger om jeg ikke snakker om "relikter". Jo naturligvis, men
 jeg mener at der er tilfælde hvor et sprogs navn må betragtes under
 forskellige vinkler dels efter sin rolle inden for den tekst hvor det
 findes, dels efter den rolle det samme ord har spillet i en anden
 sprogtilstand. For synkopen har "omlydevokalerne" antagelig været
 varianter, efter synkopen var de invarianter med en ganske anden funk-
 tion, og hvis de i et sprog var blevet det normale udtryk for en bøj-
 nings- eller afledningsskæbning, ville de igen have en helt ny funktion
 som det er en af sprogsforskningen vigtigste opgaver at sammenligne sprog-
 tilstande, men "den samme" form skal i hver ny tekst bedømmes efter
 sin rolle i den tekst. En grænse der vil jeg fra nydansk stand-
 punkt opfatte som en art afledning (i visse stilarter og i visse
 sprog). I en anmærkning vil jeg så gøre opmærksom på at
 en enslydende endelse i visse dial. og på ældre sprogtrin optræder
 som nominativ. Men De vil dog vel give mig ret i at det vil være
 et vilkårligt tilfælde tilfældigt at betegne den som nominativ i nydansk?? Men
 lad mig nu høre, hvordan den traditionelle def. af bøjning og afled-
 ning vil klare disse former? Til lands er det ikke lykkedes mig at
 finde betegnelse synkronisk, men det er jo netop for at fyde den slags hul-
 steder i den trad. gram. at vi diskuterer en teori der anviser veje,
 selv om de er tornefulde og måske er irreførende. I så fald vil
 De måske ønske en anden gang. Jeg forstår godt at
 De ikke kan afse tid fra vigtigere opgaver på driftsler, hvis værdi
 De ikke tror på. Men Ellers ville jeg sig Nic. Rhodus. For det er
 jo det, som er kernesm. i vor debat, og som jeg ikke har kunnet holde
 Dem fast på. I Deres indledning går De så vidt jeg ser uden om
 sm. ved kun at tale om morfemer og segmenter. Vi kunne måske

5
lettenes om at aktiv/passiv er morfemér, og hvis De vil sige at det 4
er utilstrækkeligt at sige mellem flexiver og derivativer, vil jeg
meget gerne gå med til, at der findes formelementer af andre typer, og
at diathese altså hverken var bøjning eller agtning. Jeg afviser jo
heller ikke kategorisk at man kan opstille sine definitionsstrategi
sædeds at alle grammatiske kan benytte diathese i Textualsaren,
jeg er kun opmærksom på, at det koster anvendelsen af sæns-
tiske bestemmelser som "agen" (hvilket jo semantisk skal
kunne betegne "man fik sig"). Ellers med resten af, som vil
man kan af og til kan tvivle om Deres bona voluntas og Deres saglig
motiver er det mest fordi De overhovedet ikke går ind på det, som
forhandlingerne drejer sig om, nemlig den kritiske prøvelse af en
beskrivelse og definitionsmetode, som så at sige tillader sågt skar-
pere og mere nuancerede bestemmelser end end nogen tidligere. Det er
mig mere og mere ufatteligt, at det ikke blot er en tankeløshed når
De vil afgøre bestemmelsen af en grammatisk form på anden måde end
ud fra den givne definition. Deres bevis er her virkelig Jesper Rids-
fogeds appel til samvittigheden, idet konventionen på sigt. At
forfatteren Brøndklog applauderer sig derfor ganske i komedien's and,
og at jeg så bare odie ved Brøndklog's er blot pøttisk retfærdighed
hæderlig Deres uærlige påstand om at De sårer et i det hvor De
kan diskutere med mig og andre. Hvis De har jo og vil diskutere
i lydforlydning af mig, og De ved at vi altid gerne ser Dem her og hvis
emnet ikke er gemt kan vi lige så let træffe i Filv Samf, siden
De nu engang tror at vi er mere medgærlige om onsdagen end om tors-
dagen. Jeg kan forvise Dem om, at Hr. Urian ikke vil vise sig og
forstyrrer idyllen efter det sidste års erede. Skulle disse muligheder
ikke så til kan man vel også mødes i privat og hemmeligt hos Laurits
Betjent eller den kvikke Kanin eller hvor man eller har lyst. Og man
kan vedtage, at enhver der navner gløssensrik skal give en omgang.
Tak fordi De gik i forsen for mig hos Clara. I altså Lachmann.
Brøndsted har fortalt mig om det gode resultat. Om det bev. mig

Til slut: Jeg finder det ikke så lidt hyklerisk at spørge, om Deres stil har været "trop crude", ligesom ~~2~~ jeg synes De misbruger Piet Heins udsdelige Græk ved at anvende det på en modstander, der -hvad man ellers vil mene om ham- har søgt at svare i en tone der forbinder alvorligt kampmæssigt med hvasset spøg. Men spørger De, om Deres polemisk form er mere åleglat end godt er, hvis man forfølger saglige formål, så vil selv mange af Deres meningsfæller svare med et ubetinget ja.

~~JEG ER FULDSTÆNDIGT UENIG I DERES ANSKUELSE~~

Havde De sagt rent ud, at De var grænseløs irriteret på Hjelmslev og havde De brutalt beskyldt ham for at misbruge Lingvistkredsen til udbrudelse af sin egen teori og for at forføre ungdommen, så ville De ikke være blevet mindre tiljuble af de meningsfæller, der kan er lykkeligt uvidende om de sande forhold, og jeg kunne da have givet Dem rådt for ussdet. Havde De nøjedes med at gøre nar af folk uden samtidigt i oprigtigt klingende fraser at bevidne Deres beundring, ville suppen sikkert også have smagt de fleste noget mindre uappetitligt.

Jeg veed ikke, om De har venner, der siger Dem deres mening rådt og usminket. Hvis ikke, kan jeg fortælle Dem, at mange kolleger, ^{både ude og hjemme} som i svrigt er Deres meningsfæller, uopfordret både over for mig og andre har tilkendegivet et stærkt ubehag ved denne i dansk lingvistik heldigvis ganske nye form for polemik. Jeg har hørt folk diskutere de psykologiske årsager til denne metamorfose i Deres ellers så ireniske temperament. Bag spøg og komplimenter og spilfægtier har de fleste læsere fået øje på en personlig forfølgelses hestehov. Det burde ikke glæde Dem, at visse folk har smædet sig i hænderne. Jeg bliver nok nødt til med nogle få bemærkninger at puste lidt til det nye røgtæppe hvormed De søger at skjule hvad min afhandling (og Deres!) gik ud på. Men jeg vil vente med at formulere dem, indtil jeg har hørt, om De ønsker at slette eller rette noget.

Jeg er ked af, at jeg ikke i øjeblikket ser noget grundlag for at at gengælde Deres komplimenter, men kan uden nogen form for ironi slutte med en venlig hilsen fra Deres

Paul Drews